

Debrzno Wieś דבז'נו ווייש

היהודים בדבז'נו ווייש (בגרמנית: Dobrin) עיירת מסחר באיזור זלוטוב, הופיעו בשנת 1664. בשנת 1775 לערך הם היוו קבוצת אוכלוסיה שמנתה 180 איש; אולם בסוף אותה שנה הם אולצו לעזוב את העיירה. הרוב רצו להתיישב בדבז'נו (בגרמנית: Preußisch Friedland), המרוחקת כ-3 קילומטר משם, אולם שלטונות העיירה היא סרבו לאשר את התיישבותם. משקיבלו סירוב, יצאו לקאמיין פומורסקי. לאחר כמה שנים, ב-1783, משפחה יהודית ראשונה התיישבה בדבז'נו (בגרמנית: Preußisch Friedland). היהודים התגוררו בעיר משך מאה וחמישים השנים הבאות. ב-1803 הצבור היהודי מנה 88 בני אדם, בשנות ה-80 של המאה ה-19 – כ-290, ב-1885 – 262 נפשות (7,5%), ב-1905 – 168 (2,5%), ובשנות ה-20 של המאה העשרים – 118 בני אדם (כ-3% מכלל התושבים).

בית העלמין היהודי בדבז'נו ווייש (דוברין) שהוקם עוד במאה ה-18 נמצא בשפל הנהר דובז'ינסקה, הזורם אל תוך אגם; הוא ממוקם עם זאת מזרחית לכביש מס' 188. בד בבד הוא משוייך לפארק, המהווה חלק מאנסמבל של ארמונות ופארקים. בית העלמין נועד לשרת את הצבור היהודי מדבז'נו ווייש ומליפקה (לינדה), שם חיה אוכלוסיה יהודית קטנה עד המאה העשרים (ב-1885 – 12 נפשות, דהיינו 1,5%, ב-1905 – 18 נפשות, דהיינו 2%, ב-1910 – 11 איש, דהיינו 1,1%).

בית העלמין נרשם במרשם האתרים לשימור ביום ה-16 בדצמבר 1983 (מס' A-496). בעת הרישום לבית העלמין היה סידורו הראשוני ונשתמרו מרבית המצבות. העתיקות ביותר היו בנות המאה ה-18, החדישות ביותר – מראשית המאה העשרים. בעת ביקור בידוק בבית העלמין ב-2018 נקבע כי הוא נחרב; נותרו אך כעשר מצבות וסימני קברים. מכאן יש להניח כי מרבית ההרס נגרמה בשנות ה-80 של המאה העשרים.

ידוע כי בשנות ה-80 של המאה העשרים מבית העלמין נשדדו המצבות העשויות אבן יקרה (בעיקר שיש) היו גם שחיפשו זהב בקברים. בשנת ה-2007/2008 נעשו עבודות ניקוי

בבית העלמין, שבוצעו בידי אירניאוש יאבלונסקי ורישארד בנטקובסקי יחד עם תלמידי ביה"ס התיכון המיוחד שליד בית החינוך לצעירים בדבז'נו (תכנית החינוך של הקרן לשימור המורשת היהודית "נשיב את הזכרון"). לדאבוננו, ביוני 2010 בית העלמין חולל פעם נוספת, הופלו כל המצבות, חלקן נשברו.

כעת בית העלמין משתרע על שטח של 0,2 ההקטר. בשטח כולו צומחים עצים ישנים, בעיקר עצי אלון, העתיקים ביותר במסגרת הפארק הקרוב. נשתמרו כ-20 מצבות, העשויות בעיקר מאבן חול, ועליהן כיתובים עבריים. המצבה העתיקה ביותר היא משנת 1715, ואחת החדשות ביותר, המשוייכת לדורותיה יורדן (ירדן) (ילידת ה-3 במארס 1895, בטוחוליה) – היא מיוני 1930. הקרקע של בית העלמין הינה בבעלות מינהל ייעור המדינה.

ביבליוגרפיה

- *Dzieje miasta i gminy Debrzno*, red. M. Fryda, Pruszcz Gdański 2014.
- J. Zdrenka, *Żydzi powiatu złotowskiego (1859) 1874–1945/ Juden des Landkreises Flatow (1859) 1874–1945*, Złotów 2013.